Τμήμα Τουρισμού

Κοινωνική Καινοτομία στο Οικοσύστημα του Τουρισμού: Ο Ρόλος των Κοινωνικών Επιχειρήσεων στην Ενίσχυση της Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης

Υπ. Διδάκτωρ Παπαβλασόπουλος Αθανάσιος

Εισαγωγή και Ερευνητικό Πλαίσιο

Το κυρίαρχο μοντέλο του μαζικού τουρισμού έχει συνδεθεί με σημαντικές κοινωνικές και περιβαλλοντικές πιέσεις στους τουριστικούς προορισμούς. Η υπερεκμετάλλευση φυσικών πόρων, η μονοδιάστατη οικονομική εξάρτηση τοπικών κοινωνιών από τον τουρισμό και η διεύρυνση κοινωνικών ανισοτήτων αποτελούν βασικές προκλήσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Στο πλαίσιο αυτό, η έννοια της **κοινωνικής καινοτομίας** αναδεικνύεται ως μια εναλλακτική προσέγγιση που προωθεί νέες μορφές συνεργασίας, συμμετοχικής διακυβέρνησης και παραγωγής κοινωνικής αξίας στους τουριστικούς προορισμούς.

Η παρούσα έρευνα εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο **οι κοινωνικές επιχειρήσεις μπορούν να λειτουργήσουν ως φορείς κοινωνικής καινοτομίας στο τουριστικό οικοσύστημα**.

Σκοπός και Ερευνητικά Ερωτήματα

Η έρευνα εξετάζει τους τρόπους με τους οποίους οι κοινωνικές επιχειρήσεις μπορούν να λειτουργήσουν ως φορείς δημιουργίας αξίας και ως μηχανισμοί ενίσχυσης της βιώσιμης διακυβέρνησης των τουριστικών προορισμών.

Η ανάλυση οργανώνεται σε τρία επίπεδα:

Μακρο-επίπεδο: θεσμικό και πολιτικό πλαίσιο της κοινωνικής οικονομίας στον τουρισμό.

Μεσο-επίπεδο: δίκτυα συνεργασίας και μηχανισμοί διακυβέρνησης στους τουριστικούς προορισμούς.

Μικρο-επίπεδο: οργανωτικές πρακτικές κοινωνικών επιχειρήσεων και παραγωγή κοινωνικής

Μεθοδολογία και Δείκτες Ανάλυσης

Η έρευνα βασίζεται σε **ενσωματωμένο μεικτό μεθοδολογικό σχεδιασμό**, συνδυάζοντας ποιοτικές και ποσοτικές μεθόδους ανάλυσης. Ο ερευνητικός σχεδιασμός περιλαμβάνει:

- συγκριτική ανάλυση ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών κοινωνικής καινοτομίας στον τουρισμό.
- μελέτη περίπτωσης του Κοινωνικού Συνεταιρισμού Περιορισμένης Ευθύνης (ΚοιΣΠΕ) Κέρκυρας, ο οποίος αποτελεί τον μεγαλύτερο - σε εργαζομένους και κύκλο εργασιών – συνεταιρισμό στην Ελλάδα.

Για τη συγκριτική αποτίμηση χρησιμοποιούνται δύο σύνθετοι δείκτες:

Social Innovation Composite Index (SICI): συμμετοχική διακυβέρνηση, κοινωνική ένταξη, καινοτομία πρακτικών, επανεπένδυση κοινωνικής αξίας.

Tourism Sustainability Index (TSI): τοπική οικονομική ενσωμάτωση, κοινωνική βιωσιμότητα, περιβαλλοντικές πρακτικές.

Ευρωπαϊκά Παραδείγματα Κοινωνικής Καινοτομίας

Η συγκριτική ανάλυση περιλαμβάνει τις εξής πρωτοβουλίες κοινωνικής καινοτομίας στον τουρισμό.

- CoopRoute – Ιταλία
- Migrantour – Ευρωπαϊκό Δίκτυο
- Les Oiseaux de Passage – Γαλλία
- Aldeias do Xisto – Πορτογαλία
- Sustainable Travel Finland – Φινλανδία
- Μονοπάτια Πολιτισμού – Ελλάδα

Οι πρωτοβουλίες αυτές λειτουργούν ως **"νησίδες κοινωνικής καινοτομίας"** μέσα στα ευρύτερα τουριστικά συστήματα, αναδεικνύοντας εναλλακτικά μοντέλα βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

Αποτελέσματα & Συμπεράσματα

- ✓ Η ανάλυση δείχνει ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις του δείγματος (**n=6**) εμφανίζουν **υψηλό βαθμό κοινωνικής καινοτομίας** και **θετική συμβολή στη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη**. Ο μέσος όρος του **SICI** εκτιμάται σε **4,12/5** και του **TSI** σε **3,87/5**.
- ✓ Η υψηλότερη επίδοση καταγράφεται στην **κοινωνική ένταξη** (**4,34/5**) και στη **συμμετοχική διακυβέρνηση** (**4,21/5**), ενώ χαμηλότερη εμφανίζεται στις **περιβαλλοντικές πρακτικές** (**3,46/5**).
- ✓ Από τα **6 ευρωπαϊκά παραδείγματα**, τα **5** αναπτύσσουν σταθερά δίκτυα συνεργασίας με τοπικούς φορείς και τα **4** ενσωματώνουν σαφείς πρακτικές κοινωνικής ένταξης ή κοινοτικής συμμετοχής.
- ✓ Ο **ΚοιΣΠΕ Κέρκυρας** παρουσιάζει ιδιαίτερα υψηλή επίδοση στη **συμμετοχική διακυβέρνηση** (**4,35/5**), στις **τοπικές συνεργασίες** (**4,50/5**) και στις **περιβαλλοντικές πρακτικές** (**4,10/5**).
- ✓ Το κεντρικό συμπέρασμα της έρευνας είναι ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις καλύπτουν σε **υψηλό βαθμό** και **τους τρεις πυλώνες της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης — κοινωνία, οικονομία και περιβάλλον**.
- ✓ Οι κοινωνικές επιχειρήσεις μπορούν να λειτουργήσουν ως φορείς κοινωνικής ένταξης, τοπικής οικονομικής ενδυνάμωσης και σταδιακής περιβαλλοντικής προσαρμογής, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση πιο **ανθεκτικών, συμμετοχικών και κοινωνικά δίκαιων τουριστικών προορισμών**.

Δημοσιεύσεις & Επιστημονικές Παρουσιάσεις

Papavlasopoulos, T. (2025). *Local Governance and Social Entrepreneurship: Cooperation of KoiSPE Corfu with the Municipality of Corfu.* 7ο Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας στην Υγεία, Αθήνα.

Papavlasopoulos, T., & Poulios, I. (2025). *Mega Yacht Marina Development in Corfu and sustainable maritime tourism.* Construction Magazine, Boussias Group.

Papavlasopoulos, T. (2025). *Innovative Social Entrepreneurship in Meeting Social Needs.* 10th EUSAIR Forum, Crete.

Papavlasopoulos, T., & Poulios, I. (2024). *Planning Process Methodology towards Sustainable Development and the Mediterranean Diet (UNESCO).* 2nd International Conference India–Greece, Thessaloniki.

Papavlasopoulos, T., & Poulios, I. (2023). *Circular Economy in Tourism and Hospitality: Policy suggestions for the Ionian Islands.* 11th CCMI Conference, Corfu.

Papavlasopoulos, T., & Poulios, I. (2023). *Sustainable Tourism and Local Economies: Insights from South Peloponnese.* International Spartan Studies Forum, Sparta.

Papavlasopoulos, T. (2022). *Socially Responsible Public Procurement: Good practices from Greece.* ICA European Research Conference, Athens.